

|                           |     |         |       |            |            |
|---------------------------|-----|---------|-------|------------|------------|
| 20.4x27.31                | 1/2 | עמוד 38 | אדרבה | 13/08/2014 | 43873698-8 |
| בית האמנים ירושלי - 12572 |     |         |       |            |            |

אדרבה  
תערוכה

# מחוץ לגדר הראיה

מאת: נועה לאה כהן  
cohnnoalea@gmail.com

התערוכה הזאת  
קוראת לחשוב  
מחדש על  
מרחב המחיה  
שלנו, איזורי  
הגנה, ולחזור  
בחזרה לתפיסה  
טריטוריאלית  
בזמן שכבר  
התרגלנו  
להגדרות 'מקום'  
וירטואליות  
בתקווה  
שפתרונות  
מעשיים יושגו  
על ידי לוויינים  
בלבד No  
man's Land  
- שטח הפקר  
בבית האמנים  
בירושלים

העבודות מלמעלה ועם  
כיוון השעון: אדריאן פאצי  
Centro di permanenza-  
temporanea / וידיאו  
2007 | אדריאן-ליטמן מגן  
בוער 2005 / צילום דיגיטלי-  
100x150 ס"מ | אוהד מטלון  
2009-2010 הקרנת נגטיב-  
פוזיטיב-סטטית מס. 22 |  
שנית מזמר Chasing the  
Dragon, חיים בנפרד 2,  
2014, טכניקה מעורבת על  
שטיח לבד, 200x90 ס"מ |  
צחי חכמון מיצב, 2014, The  
Only Time is Now

"שטח הפקר, במשמעותו המודרנית, הינו אזור  
תחום המפריד בין צבאות של מדינות יריבות בזמן  
מלחמה ואחריה; אזור בו רב הסתום על הגלוי שטח  
נטול בעלים מוצהרים, ללא דריסת רגל של סמכות  
שלטונית, מעין טריטוריה חסרת ריבונות או שליטה  
עצמית ממשית".  
כך מכריזה על עצמה התערוכה no man's land  
בשמה העברי 'שטח הפקר' המוצגת בימים אלו בבית  
האמנים בירושלים. בצירוף מקרים כמו מוזמן וכמעט  
פאתטי, נראה כאילו חזו רוקחי התערוכה את העתיד,  
ובתיאום מראש התאימו את הלוי"ז המקומי אל הלוי"ז  
הלאומי. זו תערוכה קבוצתית המאגדת יצירות שונות  
ובאמירותיהם הפילוסופיות על שטחי ההפקר של  
החיים המודרניים.

הדיבור על אזורי הפקר ועל שטחים ואדמה, מחוץ  
לגדר הראיה, המופקרים מריבונות ומשליטה,  
מתאים כמו כפפה ליד, אל מדינתנו המחדדת את  
מבטה כעת אל גבול ארץ שלא רצתה לראות וביקשה  
להתנתק ממנו. אותו 'שטח הפקר' או יש שיאמרו  
'שטח מופקר' שואב את מלוא תשומת הלב בחזרה  
וממשיך את מבטנו אליו וגם אל מה שמתחתיו  
קרי המנהרות. אנו נאלצים לחשוב מחדש על מרחב  
המחיה שלנו, איזורי הגנה, ולחזור בחזרה לתפיסה  
טריטוריאלית בזמן שכבר התרגלנו להגדרות 'מקום'  
וירטואליות בתקווה שפתרונות מעשיים יושגו על ידי  
לוויינים בלבד.

יחסים מטרידים אלו מתחדדים בתערוכה המוקפדת  
של מרי שק האוצרת. השם הלועזי של התערוכה no  
man's land מנסה לשמור על מעטה אוניברסאלי  
ולכוון למבט גלובאלי בנוסח התערוכות של מוזיאון  
'קו התפר' השוכן בכביש מס. 1. בירושלים (שאגב  
נמצא בשטח הפקר היסטורי ואקטואלי ויכול לאמץ  
בקלות תערוכה זו). אך למעשה שמה העברי מתאים  
לתערוכה יותר, בשל הנוכחות הדומיננטית של  
האמנים הישראלים שבה, למעט אדריאן פאצי  
האלבני שמוצג כעת גם במוזיאון ישראל בתערוכת  
מסעות באגף הנוער ובקריצה, סופח לתערוכה זו.  
התערוכה ישראלית מתמיד, לא רק בגלל הביוגרפיה  
של האמנים, אלא שהפעם העבודות מתחילות  
לבקוע את קליפת הנתק הלוקאלי שאפיין לאחרונה  
את האמנות הישראלית ומפנות מבט אל שולי הזירה  
המקומית.

הרצון לחדור ולחטט בקצוות ובגבולות באמצעות  
היצירה האמנותית, לגעת ולהתרחק במקום  
ובזיכרון, בעצמי ובאחר, מקבל ביטוי ייחודי בכל  
אחת מן העבודות, תוך שהוא מוזן מכמיהה לחופש  
שהמציאות החברתית-פוליטית מסרבת להיענות  
לה.

אוהד מטלון, צלם, לוקח אותנו אל מרחבי המדבר  
הרומנטיים לכאורה ומנגיד אותם עם הנוכחות  
המיליטנטית של הצבא והכור האטומי שמשתמש בו

לצורך אימונים.  
מטלון יוצר מרחבים ריקים מאדם ושואב מהם  
את הרוחניות הטמונה בהם, בצילומים מעובדים  
המוקרנים ממכשיר וידיאו ומוצגים כצילומי סטילס  
כשהיתרון בכך שהצילומים לא מאבדים מאיכות  
האור המיוחדת שלהם. במבט מנוכר נשללים מאיתנו  
ה'סיפור' המניע וההצדקה לנוכחות הצבאית ונותרת  
קליפה אירונית רוויית יופי. הסתכלות שמבקשת  
להיות חד צדדית אך האניגמה שבצילומים  
המעובדים מרמזת שיש רבדים נוספים נסתרים מעין  
המצלמה.

עבודות האוצרות מאתגרת בתערוכה כיוון שחלק מן  
העבודות זקוקות לבידוד מרחבי- להתנתק מיצירות  
אחרות כדי להיות נוכחות. הפתרון הושג על ידי  
וילונות כהים שיש לחצותם ותורמים בין השאר  
לתחושת הבידול של מקום אחר. כך מגיעים אל  
עבודתו המתוחכמת בפשטותה של צחי חכמון. הוא  
מדמה עמדת מחסום ישראלית, טיפוסית אותנטית  
שהפכה להיות לחלק קיומי מהחיים שלנו בכניסה  
לישובים או למפעלים. החיקוי הכל כך אותנטי של  
העמדה, בתוך המוזיאון הסטרילי- מציב מראה על  
אופי הקיום בארץ: אבטיפוס ה'סמוך' והחיים בצל  
איום תמידי. חכמון הישיר מבט אל ה'יתם העיוור'  
הזה בישות הישראלית אל אותו מצב קיומי בטחוני  
שהוא כל כך מובנה בחיינו עד שאנו לא שמים לב  
אליו. (אני זוכרת שכשהייתי בשליחות בקנדה הדבר  
הבולט שהיה לי בלתי נתפס- הוא העובדה שנכנסתי  
לקניון ואף אחד לא בדק את תיקי...פשוט מתוך  
הרגל). העמדה כשלעצמה היא 'שטח הפקר' תכנוני  
באדריכלות הישראלית- היא מורכבת מחומרים  
נפסדים זמניים, היא בקתה מגובבת שנוצרה כבדרך  
אגב ולא מובנית בתכנית האב מראש. מתחם פיצפוני  
בנוסח '4 אמות' שבו השומר- שומר על שפיות:  
שומר רדיו, מדבר, חי. האמן הטיב לאפיין את  
נוכחותו עד לרזולוציה של כוס הפלסטיק הזרוקה על  
הרצפה או תיאורי הגרפיטי בקירות שמסביב.  
לא נופתע לגלות את נושא השואה משתרב לו  
כ'שטח הפקר' ביצירתה של דינה שנהב 'אחרי  
החשיכה'. שנהב יוצרת מרחב אפוקליפטי בדיו שבו  
היא מנסה למצוא מקום חמקמק לשואה באופן  
פיוטי- גם אם בנאלי להפליא. באופן דומה התערוכה  
גולשת אל הבלדואים בויאדאו ארט של אסף שושן,  
'מקום ללא שם'. על כך כותבת האוצרת: "כך, במובן  
מסוים וחשוב, התערוכה חותרת תחת האטימולוגיה  
של שמה. היא מזהירה שלא ללכת שבי אחרי  
שיוכו לחיים בשוליים, להתרחשויות בשדות  
קרב וסמנטיקה מרוחקים ולאירועים ומושגים מן  
העבר הרחוק, אלא מצביעה על נוכחות המונח  
והשתמעויותיו בלב המציאות, כאן ועכשיו."  
למרות היומרה ש'לא ללכת שבי' אחרי שיוכו של  
שטח ההפקר לחיים בשוליים הרי שהתערוכה  
כמעט ולא חורגת מתפיסות פוליטיות-חברתיות

|                            |     |         |       |            |            |
|----------------------------|-----|---------|-------|------------|------------|
| 19.07×26.47                | 2/2 | עמוד 39 | אדרבה | 13/08/2014 | 43873739-4 |
| בית האומנים ירושלי - 12572 |     |         |       |            |            |



בית האומנים י-ם  
רח' שמואל הנגיד 12  
טל': 02\*6253653  
נעילת התערוכה: שבת, 9  
אוגוסט 2014

קבר רחל הנוכחי כמבנה המנסה להיאבק בתחושת הפקרה- ללא הצלחה). אחרי הכל, אם נודה על האמת, דווקא בארץ הקטנה הזו- לכל אחד יש שטח הפקר פרטי משלו.

סטריאוטיפיות שחוקות שבאמנות הישראלית. ניתן היה לצפות להרחבת המבט והעמקתו ל'שטחי הפקר' נוספים ולהפנות מבט בוגר לנעשה בארץ ב'לב המציאות', כמו טריטוריות דתיות לא קאנוניות, כקהילות עולם התשובה למשל. או קבוצות שוליים אחרות המתקיימות באיזורנו, למשל קהיליית יד-השמונה (מושב בדרך לירושלים של פינים נוצרים אוהבי ישראל שהוקם ב1974). או אפילו שטחי הפקר מודרים באופן רצוני על ידי השלטון (למשל, מתחם